

Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej

Poznań, dnia 11 sierpnia 2026 r.

Pan
Stefan Krajewski
Minister Rolnictwa
i Rozwoju Wsi
e-mail: sekretariat.bm@minrol.gov.pl

Szanowny Panie Ministrze,

dziękujemy za odpowiedź z dnia 22 lipca 2026 r. na Stanowisko XL Zgromadzenia Ogólnego Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie polityki rozwoju państwa wobec obszarów wiejskich, projektowanych modeli zarządzania rozwojem oraz konieczności zapewnienia trwałych instrumentów finansowych dla wsi.

Po wnikliwej analizie przekazanego pisma stwierdzamy, że odpowiedź jedynie częściowo odnosi się do przedstawionych przez Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej (ZGWRP) postulatów. W znacznej mierze ma ona charakter opisowo-deklaracyjny i nie zawiera informacji pozwalających ocenić rzeczywiste instrumenty realizacji zapowiadanych działań. W szczególności nie przedstawiono projektów rozwiązań legislacyjnych, harmonogramów, zabezpieczonych źródeł finansowania, algorytmów podziału środków ani mierników, które umożliwiałyby ocenę skuteczności planowanej polityki.

Z satysfakcją odnotowujemy, że Ministerstwo podziela zasadniczą diagnozę ZGWRP: dotychczasowe prace nad programowaniem perspektywy 2028-2034 w niewystarczającym stopniu uwzględniają specyfikę i potrzeby rozwojowe obszarów wiejskich, a istnieje ryzyko utrwalenia modelu, w którym wieś staje się jedynie zapleczem funkcjonalnym ośrodków miejskich. Tym bardziej niezrozumiały pozostaje brak przedstawienia konkretnych decyzji, narzędzi i terminów, które sytuację tę miałyby zmienić.

I. Trwały krajowy instrument finansowy dla obszarów wiejskich

Najważniejszy postulat XL Zgromadzenia dotyczył utworzenia trwałego, wieloletniego krajowego instrumentu finansowego dla wsi. Odpowiedź nie wskazuje:

- projektu programu ani projektu ustawy tworzącej krajowy fundusz rozwoju obszarów wiejskich,
- wielkości planowanego finansowania i horyzontu czasowego,
- źródeł finansowania,
- katalogu inwestycji objętych wsparciem,
- zasad alokacji środków pomiędzy gminy,
- harmonogramu wdrażania instrumentu.

Odwołanie do prac nad PPKR 2028-2034 oraz mechanizmu „rural target” nie może być uznane za odpowiedź na ten postulat. Minimalny udział 10% bez określenia sposobu realizacji, monitorowania i egzekwowania pozostaje założeniem programowym, a nie gwarantowanym instrumentem krajowym. Nie wskazano też, jaka część tych środków miałaby zostać przeznaczona na inwestycje komunalne gmin wiejskich (wod-kan., transport lokalny, infrastruktura społeczna, mieszkaniowa, energetyczna i cyfrowa).

II. Wyodrębnione środki poza Wspólną Polityką Rolną

Stanowisko ZGWRP dotyczyło trwałych instrumentów niezależnych od Wspólnej Polityki Rolnej. Odpowiedź nie wskazuje:

- żadnej pozycji w budżecie państwa,
- żadnego nowego funduszu krajowego,
- planowanych kwot dla obszarów wiejskich,
- udziału finansowania krajowego i jego mechaniki.

Deklaracje „zabiegania” o uwzględnienie potrzeb w PPKR nie zastępują krajowego, stabilnego mechanizmu finansowego.

III. Polityka rozwoju wsi jako przestrzeni życia

Ministerstwo słusznie podkreśla rolę wsi dla odporności państwa, bezpieczeństwa żywnościowego i spójności terytorialnej, jednak nie przedstawia:

- projektu krajowej polityki rozwoju obszarów wiejskich,
- katalogu usług publicznych i standardów dostępności (czas-dojazdu/dostępu),
- diagnozy luki inwestycyjnej,
- planu i źródeł finansowania tych działań.

Im wyższa ranga strategiczna, tym bardziej konieczne są adekwatne narzędzia i budżety – w piśmie ich brakuje.

IV. Polityka demograficzna

Znaczna część wywodu została sprowadzona do instrumentów KRUS, które mają znaczenie socjalno-ubezpieczeniowe, ale nie są polityką rozwoju osadniczego ani narzędziami przeciwdziałania depopulacji. Brakuje:

- ulg podatkowych/składkowych dla młodych przedsiębiorców na wsi,
- instrumentów mieszkaniowych,
- standardów dostępności transportu, edukacji i ochrony zdrowia,
- celów i mierników demograficznych (saldo migracji, wskaźniki wieku produkcyjnego, dostępność mieszkaniowa).

V. Podmiotowość gmin wiejskich

Nie odniesiono się do postulatów gwarantujących rzeczywisty wpływ gmin wiejskich w ramach współpracy ponadlokalnej. Brakuje propozycji zabezpieczeń przed dominacją największych ośrodków (parytety, podwójna większość, klauzula interesu gmin wiejskich) oraz oceny skutków regulacji dla konstytucyjnej samodzielności jednostek samorządu terytorialnego (JST).

VI. Obszary przygraniczne i odporność państwa

Doceniamy dostrzeżenie znaczenia obszarów przygranicznych dla odporności państwa, jednak nie przedstawiono żadnych dedykowanych instrumentów finansowych, programu inwestycji infrastrukturalnych ani rozwiązań wzmacniających trwałość osadniczą i ciągłość usług publicznych w tych gminach.

Podzielamy diagnozę przywołaną w piśmie Ministerstwa. Niestety odpowiedź nie zawiera elementów pozwalających ocenić, w jaki sposób diagnoza zostanie przełożona na konkretne działania państwa. Najważniejszy postulat – ustanowienie trwałego krajowego mechanizmu finansowania rozwoju obszarów wiejskich – pozostał bez merytorycznej odpowiedzi. Brakuje danych, terminów, budżetów i wskaźników – a więc podstaw, które odróżniają politykę publiczną od ogólnych zapowiedzi.

W związku z powyższym zwracamy się z prośbą o uzupełnienie odpowiedzi, poprzez przedstawienie:

1. informacji, czy prowadzone są prace nad krajowym funduszem rozwoju obszarów wiejskich; jeżeli tak – wraz z harmonogramem i terminem wdrożenia;
2. projektu trwałego instrumentu finansowego obejmującego inwestycje wodno-kanalizacyjne, transport lokalny, infrastrukturę społeczną, energetyczną, cyfrową i mieszkaniową (z zasadami naboru i algorytmem alokacji);
3. źródeł finansowania i planowanej wysokości środków na lata 2028-2034 oraz ścieżki po 2034 r. – w formie tabelarycznej (roczniki, dział/rozdział budżetu, kwoty, wskaźniki produktu i rezultatu);
4. zasad funkcjonowania mechanizmu „rural target” (min. 10%) wraz ze sposobem monitorowania i egzekwowania oraz publicznym panelem danych aktualizowanym kwartalnie;
5. propozycji instrumentów przeciwdziałających depopulacji (ulgi podatkowe/składkowe dla młodych firm na wsi, instrumenty mieszkaniowe, standardy dostępności usług) wraz z celami i miernikami (2028, 2030, 2034);
6. rozwiązań gwarantujących rzeczywisty wpływ gmin wiejskich w strukturach współpracy ponadlokalnej (parytety, podwójna większość, klauzula interesu wiejskiego);
7. programu wsparcia gmin przygranicznych z listą kategorii inwestycji, szybką ścieżką wdrożenia i miernikami odporności.

Liczymy, że uzupełniona odpowiedź będzie zawierała nie tylko opis kierunków działań, ale przede wszystkim konkretne rozwiązania legislacyjne, harmonogram ich wdrażania, źródła finansowania oraz mierniki pozwalające ocenić skuteczność polityki państwa wobec obszarów wiejskich. Tylko takie informacje pozwolą samorządom odpowiedzialnie planować rozwój lokalny i rozliczać efekty interwencji publicznych. Jednocześnie zapewniamy, że Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej pozostaje w pełnej dyspozycji Pana Ministra i deklaruje gotowość do wspólnego dalszego procedowania oraz aktywnego udziału w wypracowaniu i przygotowaniu konkretnych rozwiązań legislacyjnych i finansowych dotyczących rozwoju obszarów wiejskich.

Z wyrazami szacunku

Przewodnicząca
XL Zgromadzenia Ogólnopolskiego
Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej
Anna Grygierek